
چھاپ غلام محمد نور محمد

سکندر نامہ زانُن چھو ماسر سری
بہر جا خدا ئن کرس یا وری

الحمد للہ والمنۃ کہ

اندرین زمان سعادت قران کتاب ہذا موسوم بہ

سکندر نامۂ کشمیری

من تصنیف مولوی صدیق اللہ صاحب حاجنی مرحوم

مصنف

نجوم الشہابیہ ۔ مغاز النبی ۔ بدائع منظوم وغیرہ

جس کو

غلام محمد نور محمد تاجران کتب مہاراج گنج بازار

{شاخ}

مائسمہ بازار امیراکدل سرینگر کشمیر نے

در مطبع

(شیام آفسٹ لیتھو ورکس دہلی)

(کتبہ قاضی نظام الدین حاجیاری)

سکندر نامہ

خدایا ژہ چھوک عالموک پادشاہ
زمینن سنن صاحب کار ژی
زمینس و ژٹ شوب انسر دمان
نہ اندازہ عقل و فکرن برون
چھہ ساری خردمند و صاحب کمال
ہمس تازہ گلزار ناریس کرُت
ز نبخانہ آنت پدیدار یار
چھو کر کینہ معلوم چہ ذات تی

سو ژُٹ ہادی دین راہ ہدا
گرفتار عشق دل و جان بین
ز لولاک بر سر دتن تاج تس
کمین فقرہ سورہ والضحیٰ
ہمو باغ دین تازہ گلشن کرک
کرک مشکلات جہان منجلی
جیا پیشہ عثمان پدیدار گو
تہوک قصر دین متین استوار

سو حضرت نظامی سر شاعران
شہا داد گر آسو در ملک روم
رٹنت آسو نا دابیونان زمین

بسم اللہ الرحمن الرحیم

چھہ اسن بندہ ساری ژہ بنش داد خواہ
نبس نار کو سینت نیور دتت
ژہ چھوک خالق انس و جان سگمان
زمین فرش تن بر آب کوہ بر زمین
ز تقریر اوصاف تو گنگ و لال
کرُت دشمنس نار ژی آب نیل

در نعت سید و کائنات علیہ الصلوٰۃ والتسلیمات

سو حضرت محمد رسول خدا
سو چھوی از ہمہ آفرینش گزین
قبا در شب خاص معراج تس
باصحاب و اولاد او صد ہزار
ز تاریکی کفر روشن کرک
ابوبکر بیشک پنزچ کان آسو
علی شہر شیر جبار گو
فدا خاک پائس دل و جان مایو

آغاز قصہ سکندر نامہ میگوید

کشمیری

نون آسمانن نگہدار ژی
نمن نیور از ماہ انور دتت
ژہ محکم کرُت آسمانس ستون
کرُت ژی ژہ ات قدرتس آفرین
ژہ احسان و الطاف پانس کرُت
سپن غرق مضطر بغرقاب نیل
ز خاراکڈُت گوہر نا بدار
بعالم ز آیات صنعات تو

نمن جان و دل سانو قربان دین
حبیب خدا خاتم المرسلین
چھو از دفتر لغت آن مجتبیٰ
ہمن اپٹہ یوین احمن حق شمار
ابوبکر و فاروق و عثمان علیؓ
سو فاروق عدلک دل و جان آسو
نمن روز و شب یاد حق آسو کار
مہ سوی آبرو بس چھو در ہر دو کون

چھوئی از سکندر روایت کران
سپنمونت سو نامی بہر مرز بوم
بمقدونیہ پای تختس گزین

دہپان ناو آتہس ملک فیلقوس
چوحاتم سوں مشہور آفاق آسو
تہس یوں طرف نیر فرمان آسو
ولیکن دوان دار تہس آسو باج
نٹہا تہس مہیر غلام و کنیز
گرفتاری دل بزلف دراز
شاہ اک بہتو تازہ چون نو بہار
سپن تازہ سرو سہی باردر
رشکرانہ شاہنشہن بخشش دیار
تہس عالماہ سار تابع وچہوک
حساب از مقامات اختر گرک
گداگے تونگر ز لعل و گہر
بشبیر و بشکرے سو سرو سہی
سپن نہیو سو طاوس طوطی مقال
اٹہ اندر بیٹھی پاٹہ کہنہ کال گو
درن ور دلیری کرن کارزار
تہتوی طاق گو در ہنرہای شاق
سو در علم بو بے نظیر زمن
باندک دیمان شاہ اسکندران
کران آسو تعلیم علم و ادب
دپن تہس تہچہوی بخت و اقبال یار

سو فرمانده از روم تا شہر روس
تہتوی عدل کر تم باہل جہان
بعینہ سوزان باغ رضوان آسو
سو خوش خلق بو جنگ جو آسوہ
ازانجملہ آتہس کنیزاہ عزیز
زابرو کمان از مژہ تیر تہس
سہ مہ از محبت رہن درکنار
ادایام نورت سپن وقت آو
غریبن تہ عاجز وکن بیشمار
یہوی عاس آسہ شاہ شہان
تہس ناو سلطان سکندر کرک
دتوک ایہ شہزادہ ارجمند
رچہوک باادبہای شاہنشہی
یوان آسو در بزم خاص پدر
سو شہزادہ در زیرکی خال گو
بجنگ آوری گو تہتوی تیز جنگ
کہ زال جہان تہس دتو طلاق
دتن ہیچ عدزر و سیم تہس
تہس نتہ ہچہون دانش ورای من
وچہون طالع تاجداری تہس

بدادودہش در جہان طاق آسو
برابر تہس بو نہ نوشیروان
جہانس اکن یدہ تہس آسو راج
پہی سیم و زر تند خو آسو نہ
برخ آفتاباہ بقد سرو ناز
سپنمود دل شاہ نخچیر تہس
عجب ہین کہ از تخم آن تاجور
بوقت از صدف در شہوار دراو
سمی اہل تنجیم طالع وچہوک
نبو الغرض نی زراز نہان
بشادی شہن خرچ کر سیم و زر
ہتوک دتو تہس تسکر و شیر و قند
تیہے پاٹہ گی منقضی بکید و سال
ہوان تہس لکھن پٹ چو گلبر کر
ہچہون تیر تیز اون تیغ با اون کار
تہس نتہ پلنگ آسو روباہ لنگ
حکیم لقوماجس اُن خسرون
کرن در شب روز تعلیم تہس
سو استاد دانا تہس روز و شب
بجمل جہان شہریاری تہس
کرکت باد شاہی تہ در ہر دیار

ٿه پڇڪن شها آيه ده جهان
ٿه سپنڪ بله شاه گيتي فروز
ٿرهڪ يد گرٿهڪ شاه آفاق گير
ارسطو پڻ خاص نائب ڪرن
سپڻ آخر الامر شهزاده طاق
منگن تن اهان آس ساري بحلم
ز دنياي غدار رحلت ڪيرن
سٿهاه نرم ازڪرده پاره موم
ارسطو ڪرن خاص نائب پڻ
ڪران آسو شاهي بتد بيروي

دوهاڪ نيو آسو بر تخت تاج
شراب شفق گون چوان تازه تر
چوان آسو مي هيچو ڪاوس ڪي
جماتهاه هويدا اسپن دا دخواه
چهه سميت سٿهاه يت ساهان زنگ
ڪرڪ لوٽ ملڪس ٿهنوڪ و لوله
ڪرڪ يد درڪ آسته آزادگي
بهرلوم آرن خرابي چو بوم
وزيرن ديس وه نه ڪمر ڪرزه تنگ
متن يد خوشي آسه بخشي ظفر

زمنفد و نيه لشڪر تيغزن

مه ظاهر سپڻ هي زراز نهان
ٿرتن ڪرزه تعليم و پيوند ميانو
ارسطوي خوشخوي ڪرزن و دير
سپڻ شاد استاد ڪرنن دعا
بهر دانش و علم فنهاي شاق
يتهي پاڙهه گو ڪبوتر ڪالاه ادا
نشيمنگه خويش جنت ڪيرن
تهون تم بجا رسم و راه پدر

داد و بيداد نمودن مصريان
از غارت زنگيان

بفار غدلي صاحب تخت و راج
ودان آسو بر بط دزان آسو عود
غلامان بڪمر بسته در گرد وي
ڪران داد و بيداد فرياد آي
انڪ خلق از مصر تا روم تنگ
نه ين در نوشتن نه اندر شمار
ٿهي داد لوزڪ ته برباد گي
ته لوزنت دآل ز ده گو شهريار
توڪل علي الله ڪرنت بهر جنگ
بتدبير دستور دانا تيار

برآمدن سڪندر بجنگ زنگيان

وليڪن وني اڪ ڪنها واره لوز
فراموش ڪرزن نه فرزند ميانو
ته بوزت قسم ها و اسڪندران
شهنشاه ڪونين ڪرني خدا
ڪران عالمس سيت لو بحث علم
ٿهن ارجعي آواز حق ندا
بحڪم ملڪ ٿي اده گو ملڪ و روم
رعيت تهون خوش بعدل و مهر
هتون ملڪ دز زير فرمان اين
بآئين و تزئين ڪاوس و ڪي

چو خورشيد تابان ببرج قمر
بيڪجا دف و چنگ و ساز نگ و رود
باين عيش و عشرت بهت آسو شاه
سٿهاه ماره گي واره ڪرسا نو پاهي
نه تهاوڪ لوڪن غلته نه گله
چوان خون مردم جهه وقت نهار
نه افرنجه تهاون نه مصر و نه روم
وزيرس پرٿهن ڪيا ه چهو تدبير ڪار
مه و چه ڪهنه درست حق خير و شر
سپڻ دل قوي ڪرده برڪار زار

ڪڈن تا لب نيل باخوشتن

ولیکن گوڈن قاصداه تیز گام
چو طوطی شهن شس تسکه ماره نے
کرت سار سامانه جنگ تیار
نه سخت یک تنگ در جنگ شیر
ککن یام کر شاه زنگن یه کت
زتڈن سر تمن قاصدس بید رنگ
تمن سیت یم آس تم گی وداں
ته یم بوز گو تیره احوال تس

تمن کن سوزن طوطیاه نوش نام
دپن تس و تهت آیوای شاه زنگ
چو شیر سینه یو بر کارزار
نه د نومی چهوئی بخت اقبال یار
کهتوس سخت منگن حرارت نه رت
تسند خون چیو تم چو شیر نره
شهن بر و تهکن خاک بر سر لدان
کمر بسته یم آس مینت دراء بجنگ

سو کبک دری تیز لگو لاره نے
سکندر بصد کر و فر بر جنگ
وه چهوی جان پتو فیراز ملک نیر
ثرهک بی امه و نومی گرڈهک سنگار
دس سینه د دل ڈن کینه تنگ
نه چپت کرنه تم آ بکوی غرغره
و نوک طوطیا نوشه سند حال تس
سپن خسته از هیبت شاه زنگ

ته ڈیشت شهن بار ارسطو دپن
دپن تم چهوئی چاره زا گوکهٹت
ژه بر تخت ر دزک بهت بار دماغ
رنت مه انبو تهو نه پانس رتیو
رنت یام آن سر گو سغند
بیکبارگی از گرانی لوتن
بجلدی اکس زنگیس سر ژکوک
کله هیر کر هنس کته سنر رنت
خبر کرو یم بژه حلاوت چهیت
وچهت قول و فعل خداوند تخت
سپن سست زنگی ته رومی دلیر

تدبیر خواستن سکندر از ارسطو

ژه بر و تهکن تمن و استادان بداغ
ولیکن تهوکن و نٹھ و ازسن دیت پت
کهلس بر ماڑه نت تیز تر کرزه دند
نه بوزنت شهن سوز کمنه شیر نر
نبر کن کڈت تے وره پاهن کهوٹک
بصد رغبت و تها کهیو شهن
نته زنگین نیره هن اکن زرت
پکان گی یه بیٹں پلنگر و لوک

بهو کیا چاره پت سخت فیلا سپن
بتنگی انوک اکن ره زنگی رٹت
ژه دبرک اکس زنگیس سر ژکو
سر گو سغند سیه رن تر هیبت
سو هیبت و چهن یام زنگی سوتن
انک چند زنگی رٹت تنگ تر
تهوک بر و تهکن پادشاهس انت
دپن کیا چه تیرن عجب ناٹهن
تمن زنگین هینتاه بو ٹھ سخت
پلنگر گرفتار هیبت انوک
انوک حمله بر جنگ زنگی چو شیر

پگاه دراء ساری تیاری کرت
سپن شور زآواز کوس دراء

مصاف کردن سکندر با زنگیان بروز اول

وچهو کس گرهی بخت یاری کرت
دلاور کمر بسته بر جنگ دراء

چو روز قیامت سپین شو روشر
دوان ناله کرنای ورنبای وین
گوڈبنی زشکرگه زنگ درا او
سیه روی وی بدخوی مردم آزار
بیکدم ستن زنن ان زیر تیغ
سپین هیچو شومی گرفتار لت
کرن رای ومی سپین شست پای
پسی رزم زنگی تیاری کرن
زراچن دپن وزون بوزسوز
ملک هر پیهتس گره جاس توی لی
دوییم زنگیاه آولاران چو شیر
پیکان آدیبو داوتس گوتباه
دوییم کانه اکهاناشب از خیل زنگ
پنهروتهو زاشقر موزرم کمر

زصحرا وکوه دور ژل جالوز
گنڈک یام صف رای انز هر طرف
دلیراه زراچه امتس آسونا و
وٹهن ژاف دنن لاف وارا دتن
کرن ماره یکبار گی بید ریغ
نظر کر شهن تیز کهاور دچهن
پهو کیاه چاره بیچاره تی وخدای
گڈن تیغ چارن گرن تنگ تنگ
زه چهوک خیره گومت کری تیروتی
ونت سی یکضرب گرز گران
بیکضرب شمشیر شه گوسوسیر
بیهے پاٹه مارن تهاه شیر دل
مقابل سپین نه شهس هر جنگ
بارامگه بیوٹه باصد قرار

زهر سو وزان آن سونا قوس کوس
چو شیران نر پهلوان سر بکف
تسمند دیو ٹه فذ زن خپ ذرچار
زشمشیر خود شیر مارن بهتن
وچهپت رومبو کهیوتر اس ربیت ود
همن زلزله سخت پیومت وچهن
دران بزم چا یک سواری کرن
رکابن لتن زنگ لاریو بزنگ
ژلک کنو گلک فن بلک کر مولی
کرن کشتنه پیوسر نگون خون هران
تریم روسیاها چو مار سیاه
ز زنگی کم وبیش ناسی وجیل
سوئی ڈیره آتن قدم تیز تر
تهون چوکه پٹ هر طرف چوکدار

صبح یام فلولگو وزنے ڈهل
چو شیر نری زنگی و بربری
سمندن کهست کش کمندن کڈت
زهیبت بتن خشک گیمت دهن
ززنگی رمتس تیس اکهاروبه راو
گنڈٹ درا وفی الحال امان جنگ
کڈت کش تبر کش سو سر کش دلیر

مصاف کردن سکندر با زنگیان

روز دوم

لون جان بیتن زور مندن کڈت
دگر باره شه دراو چون شیر نر
بدریای خون لش کرن غرق تا
کهست بر سمندی کمندی بکف

سهی پهلوان یک بیاه جنگ وکل
کرت تیز دندان بهر دم خوری
نظر یام بر رومیان کر شهن
گنڈن پانه بر جنگ زنگی کمر
نه ڈیشت پلنگه چو غران پلنگ
سلاح آو شیر تیه بیزت زحف
نبر دراو انزیه ده چون نره شیر

بتندی نیر تیغ ہندی گڈت
تنی ون بنی کیاہ درین کارزار
گران جنگ تم ہیچھ شیر و پلنگ
دُدُنوی سپن جیر کانہہ گونہ زیر
پلنگر تنگ آو شاہس دپن
بہ زور آوری ساز نیری پگاہ
زدست شہنشہ سپاہ بید زنگ
سکندرو چھوک پای برجا چو کوہ
شہس شور ہاوُن تہ زاون جلو
چہ از گرز و شمشیر و تیر و تبر
خدایا دہتو شاہ اسکندرن

ونُن پادشاہس کھوُون لڈت
تہ بوزت سکندر سپُن خشمگین
تتندی ڈنگ زخم کانہہ گونہ تنگ
کرُک از دم صبح تا شام جنگ
چھو لازم تہوُن تیر وارہ سپن
یہوی غذ تھاوک تہ تراوک سہ ہر
سپن ہارہ از خیل سالار زنگ
پلنگر وچھت جنگ تہ تنگ آو
قضا ان کرُس دُور دپونس ہلو
خلل گونہ شاہس سپک نا رمو

ظفر یافتن سکندر بر لشکر زنگیان

وچھو کس چھو اقبال یاور یار
بتندی کڈن از کمر تیغ کین
کرت حملہ پٹاک آس تم زہ شیر
نہ تھک خسرو روم نہ شاہ زنگ
چھو بہتر گژھون ان آرامگاہ
سپُن یام شب دراو وقت سحر
سو ہیبت وچھت آی زنگی ستوہ
ولیکن تتو چارہ ناچار دراو
تمس واریاہ زخم لاین لسبر
کڈن تیغ لاین یان جنگجو
اکی ضربہ کرُن جدا سر ز تن

بہ لشکر کرُن حکم یکبارہ گی
لشش پہ وتیغ و تیر و تبر
تنگی گرفتار خواری سپن
بدست آو مردن بجز درد و رنج
زر و سیم و لعل و گہر بے شمار
کرن پرت اکس تازہ بخشایشاہ

کریوز نگین وارہ آوارہ گی
گرفتارگی زنگی و بربری
بزاری حبش نیہاری سپن
بہ انبار ہا مشک کافور و عود
بہ پیشس سکندر انوک دربار
دتن پرت اکس لعل و دُر و گہر

سمت آیہ لشکر تو لکھ شور و شر
ز اقبال فیروز اسکندری
ز غارت سپاہ مال و اموال و گنج
زرہ ہا و شمشیر و خود و عمود
تہ ڈیشت سپُن شاد دل پادشاہ
تونگر سپن سار لشکر ز زر

ز گنج و گہر یام لشکر برن
کرن واریاہ تحفہ رنگین
سپاہ سون تہ دپ واریاہ فرش زر
سپاہ دبر گاسہ ہنر بے شمار

تحفہ فرستادن سکندر
بدارا

سپاہ عنبر و عود کافور تر
لدن دار ہس دیگر پیشکش

تباری پئی شاہ دارا کرن
غلامان ہندی کنیزان چین
ژٹن کن تہند واریاہ اونٹہ بار
جگہ دِمنس گونہ اکہ زرہ خوش

ڏنُ نه تنهن قاصد کي جواب
سو ڏنُ تنهن قاصدن لڳ باج ڏوڏ
ڇھوئي تاج در ڪار لڳ ڏو باج
ٻيهر ٽو ڪناه نه ڪلاه گريت
ڏه چوڪ شهر گنڌن ٻه شوبي حال
انت تنگ جنگ پلنگ مشي
سين يام تن قاصدن سچ ٻنت
جماٿاه ٿي هنڌت ڪو تنهن انو
ڏين قاصدن سو لشڪر اي
ٽوڪن هت من مان آتش شڪست

انُ شاه اسڪندر سين اضطراب
ڏين قاصدن ڏي پڙه اسڪندر سين
نه وين هيچ تاج نه وبه باج
ڏين قاصدن ڏي پڙه تن سر بسر
سينو سين ڏلاو مه گرڏهني خيال
انهي تيز لشڪر پئي ڪارزار
تهون لبنه ته مال وڌه ڪن ابنت
بحڪم شهنشه انڪ جا نور
سپاهن تهندن منش هي نجي
تن ٻه ڇو در دل تمناي جنگ

نه ڏيوس جواباه نه لڌس ور ود
غروري گئي ڪيازه پيدا هر سين
ڏٺن قاصدن تيل سناه برت
ٻيوڪ معني صناف ڪاي بي خبر
مه ڪر سرڪشي ڇوي دل آتشي
پلن تهلڪن يونت آسي شمار
شهن حڪم ڪرنيل ڇڪرت تهنو
ٻيڪ لحظه ساڏي ڪرڪ مختصر
پٽن هال باني مه ٿاون بدت
خبر جين ڪرم ڪياه ٻالا رنگ

ڪرن منشين حڪم تل نم قلم
ڪه اي شاه داراي باطل خيال
خيال سري تراد از سر ڪڍت
ڪرم يد جهانش اندر پادشاه
مه تل فتنه بدبخت ڇوي صلح ڪر
لڏي نه ڪڏي سار زور آوري
در آن خشمناڪي اميرن ڏين

نامهٔ نوشتن سڪندر بدارا

تلوت پرده پاني کمون لڏات
ڏه ڪس نشان نوت تاج اورنگ زر
خرابي مه ڪر زور ملڪس اندر
ڏٺن قاصدن خط پکين گو شتاب

لشڪر ڪشيدن دارا بجنگ سڪندر

لکون خط بداراي گردون حشم
مه گره غره بر لشڪر و ملڪ مال
ز فضل الاهي عجب ڇو ڪياه
ڏتوي ماجه ما يالوت از پدر
انت تنگ يد يکه بجنگ آوري
پرت خط ڏس اهين گج ڪباب
سو شهر ڪياه سنا يونت خيره سين

تندي ڪرن حڪم يڪباره گي
شمارين اندر آئي تو لچه سوار
خبر پام لب شاه اسڪندرن
ڪمر بسته سر مست بر ڪارزار

ڪڏو سوي مقدونيه باره گي
چو درياي جوشان ٻکن گي دم
اميرن ڏين جمع لشڪر ڪرن
مقابل سين داره هيچ شير

سين جمع لشڪر ڪرڪ تت شمار
خرابي انڪ ڏي رهه مرز بوم
شه لچه جمع گي خاصه سوار
بشير افگني جنت مست و دلير

سپین لږ وبره شور محشر تلوک
کړلت تیغ هندی لصبکه وفر
کړک جنګ شیرانه تاوقت شام
دېن منزله آه او در پیش کړه پوټ

تبر زین و شمشیر و خنجر تلوک
کړک جاری از رو میان ی خون
بارامګه آی هانډک مقام
تهاه آسو فکرن اندر ګو متن

دلیران ایران چو شیران نر
سر سرفرازان کړک سرنګون
سکندر پکان آو ودر خیمه یوټ
بندیر واره سو بو یو متن

چهوراوی الکهان آس نی چوبدار
نی آی شاهن د پوک غم مه بر
بتنګ آی از جور وبیدادوی
بشر طلیکه دکدون بسن پرده ګنج
ته بوزت سپین واره هم چوبدار

عهد بستن سرهنګان با سکندر برقتل دارا

هس نش چو اقبال برګشته ګی
کړک عهد شاهن د هو سیم و زر

کشته شدن دارا از دست دو سرهنګ

هتن و اراهس خاص خدمتګذار
نه زن داره هس اهن چهنه دکیتر
ډو سرهس اهن ته کاسوی رنج
برین وعده یدوی ګنډو توه کمر
کمر لبسته برخون دارا تیار

یکه یام ګو ګرم بازار جنګ
ظفر یار شاه سکندر سپین
حق نعمت شه فرامش کړک
کړت اره بیچاره تراوت تلس
بیک زخم خنجر کډس جان زتن
وچهون خون ز پهلوی دارا پکان
تلون سرهس تهد کوهن ټپر اټ
نه کړ در مدارای دارا تلاش
ته بوزت دپس شاه اسکندران
یوان چهومنه خوش بیم زمین جاسر لو
چهو کیاه چاره دارا چهو ګومنت دکار
ملک یدفدائی کړی تخت و تاج

سپین شتغل شیر بر کار جنګ
هتن و اراهس بونه کانه پیش رو
بهن لوی از لعنت حق برک
پکان ګی شهس نش د آرن زمګا
اداګر بخشش مزد محن
پتهر چهو متن خوار بر خاک و خون
اچهو کن هرن خون جامتر ټن
ګرهی کیامه نش چهوس بو مضطر کمنت
او چهوس چاګه شهریار زمن
ولیکن چهو کیا شو د افسوس کهن
کړن و ن دوا کهه اهن نه بکار
زخم کی او نسل اسفندیار

زدارا پراکنده لشکر سپین
مګر هم نه زن یار بیګانه خو
ذلوک نش اکوی زخم خنجر هس
دپوک ګال دشمن با قبال شاه
ته بوزت هتن سینت قصه ګو تکان
سپینز کلاه سری سرنګون
بتندی دپن و اهن دوباش
جګر خسته از ضرب خنجر ګمت
غرض چهو منه ناحکب ګرهو من تاج زر
رضا بت قضا سن بناچار دن ام
دوا زهانډه بین نانه مرګس علاج
نشانا ه تیوی آسو دررو زګار

غرض ہا چھو کہنہ در دل و جان شاہ
ونی چھوم بہار سیں رحمت زوال
دوئم تاج و تخت کیان وار جھ
بہ بے پردہ گی محلہ خاص اندر
سہ راحت دہ جان و دل انزان
ونت ئی دتن جان شہ گو ملول

اچھو کن بجا آنہ فرمان شاہ
اول کرزہ تادیب و تنبیہ تمن
خرابی کرن تاج و تختش چھ سچھ
صحبزادہ جھی ار و شناسیان گور
بعقد نکاح بید زنگ نزان
و داتح لدن گنبدہ تش زر

دین چھم ترہ حاجت کرکن ید قبول
بیو بے گمہ خفتنہ کرہم بدن
ترہم چیز کرزمنہ لید گذر
تنندوی اروسن نزاز پارہ نور
بہ تم وتن نہ ساروی شہن کر قبول
کرن تش دران گنبدز قبر

انن پانہ در شہر ایران قدم
خلایق وچپت دادو دین پرورری
ہمن قائن دون دتن گنج زر
خرابی تمش واتہ بے پیر و خک
بشادی چراغانہ شہرس کران
نہ ہیخوائی خود دتن بہر تش
کرن تازہ آئین دین بلند

آمدن سکندر در شہر ایران و کیفیت آن

کرن خوار بردار تم بدگہر
سوزن سعی تشکوی دارا وزیر
زبخشش ہمہ شہر ایران بران
سوزن بارسطو سہ در شہر روم

رفتن سکندر بملک عرب

کرن رام گردان ایران ہم
ئہی تہ نی بفرمانبری
منادی کرن نیرہ یین بہ تمک
انن روشنک ہیجو بدر منیر
لکھون سال ملک عجم مہرہ تش
بفرمان کرن ملک ایراق جو موم
زتن نہ کھٹون رسم آشتا درند

بملک عرب آ و ساروی عرب
کرن رحج ہران وار پا سیم و زر

سیئن رام تش تحفہ انہن عجب
چھکون ہن بحر و ار و گوہر ہمن

سوئی کعبہ آنن قدم تیز تر
طوافاہ کرنت آ و سوئی یمن

زآبادگان قاصدہ ہیچہ باد
دلیراہ در ابخاز و ہمت چھو سخت
دوالی چھوتش نہ وچون شیر نر
مہ از ہیبت او چو تیر دل و نیم
بابخاز شہ تاد چون شیر نر
کمر بستہ تش آ و برجا کری

رفتن سکندر در شہر ابخاز و رام شدن دوالی

گنڈن سخت بر کینہ جوئی کمر
شہس ہوش گو گوش یا ہمت کرن
نقارس کڈن تزندنہ و نہو شور گو
ستہاہ تحفہ انن شہس پیشکش

پکان آو شاہس دین بوزداد
ہوان باج ملکس رٹت تاج و تخت
دوان ارمنک باج تش گن زہیم
کڈن تیغ شور قیامت کرن
نہ بوزنت دوالی بفرمانبری
تمس پٹہ سیئن شاہ راضی نہ خو سن

بشادی ویئي خلعت خاص تن
تن سیت تاهفته شادی کیائون

کیائون عشرت و عیش سیر و شکار
تن تحفہ نوشابہ لڌ بیشمار
زنانہ چہ وانسنہ کانھ شیر مرد
مردانگی پادشاهی کیائون
بسرعت کڍئون رخت شاهی درتن
کیئون زیوراہ تازہ از سیم و زر
کرت زیوراہ ویٺ بر تخت زر
دلیرانہ نزدیک نوشابہ آو
نظر پام نوشابہ کر سوی شاہ
ڏٺئون چال چہ شاہ اسکندرن
کنیزن کیئون حکم کرسی انیو
تهون بر سر تخت شاہ دلیر
کہ ای بانوئی نامور نیکنام
توی ما فرشت سرز فرمانبری
چهوئی بخت یاور زسر کر قدم
پٹن شیچہ و نان پانہ چهوکن همچنین
فرستادہ کیتو لوٽ طاقت اچی
شدی او بهی گر بدی سیر مست
چہ اسکندرس ہر خدمت مدام

رفتن سکندر در ملک بردع بدیدن
نوشابہ و گفتگو کردن باهمدیگر

بردع پکان آ وچون نو بهار
پرزهن کئس چهو شاهنشہ این مقام
چہ در لطف همثیل و در عدل فرد
شهس پیدہ گو شوق دیدار او
پکان گو چو قاصدئی سیمتن
کنیزن کیئن بیٺ شاهانہ تم
ترنجاہ اهس کت هنوون نازتر
انن نہ بجا رسم قاصدگری
سین واقف از رنگ و اندوی شاہ
چهو سوی پانہ کیا قاصدن گو محل
ملوڻ عجب خاصہ نغمز رنیو
زبان تیز کر قاصدن در سخن
سبب کیاء چهو آئینہ ہر سلام
وچهت کیا زبونی کیک تن سنهوی
بجد مشتکری ان قدم صبحدم
ونان کیاہ چهو هیم از سکندر خبر
بگستاخ وڃئی مہ نش کنهو وتی
ڏیٺ قاصدن کت مہ بیهودن

کیئون ڈھو برن تازہ خلاص تن
بہ اعجاز یاران کی قبادی کیائون

رهن پام در ملک بردع قرار
دلیہس زنانہ چہ نوشابہ نام
بحشمت چہ صاحب کلاهی کیائون
چو بشنید اوصاف و اخبار او
بنوشابہ کر ڈیڈو وانو خبر
متهن غازہ زلفن کیائن شانہ تم
فرستادہ از حکم نوشابہ زراو
کڍئن نہ زسر شور اسکندری
وچهت حال نوشابہ حیران سلن
یکیابی ادب باٹھ ور سر خیال
انک کر سیاہ بیو ٹھتت پچو شیر
ڏٺئون تن دیوی شاہ اسکندرن
خبر چهی نہ از قهر اسکندری
زدونی بیک لحظہ ما وت نہ روی
ڏیئن توره نوشابہ چهوی آفرین
سکندر تہ زی چهوکن پٹن چارہ کر
انو کیاں بختن مہ نش بستہ دست
شو بیا زاغ هرگز بجای زغن
مہ هیو سانسہ بلند خریدہ غلام

جوابا ہ دیم پرا پز گوم زیر
مہ کر کالہ داہی مہ آمم بجوش
چھ کمتر یہ صورت نظر وارہ کر
دِ سر فرازی نہ سوت غاص خاص
زہیبت سپن نخ رتش رنگ رو
شہ شیر ہیبتن زیرہ آ نو
مبر غم یہ چھوی کفشخانہ ہنز
صحیح چھم لکھت شکل ہرناچہ
انک پادشاہس بصد گونہ چیز
دِنے کیاہ تمکو چھو منہ معلوم نام
پکان آو شہ حمد رتس دِ پن
کرن سیت نوشابہ سیر و شکار
پکن آسو ہر جا چھکن مال و گنج
بہر علم واقف بہر فن علیم
پرشہان آسو دکار ما چارہ تس
کرن رت تہون دیتھ جہان نام نیک
چھو کیاہ تس اکس بخت و اقبال یار
دِتم لذّت قند در زہر علم
دِتس وسعت علم و میل عمل

مہ دِ پت شہ مہ یدِ در سخن چھو سِ در
زِ تصویرِ پر اک حریرہ انن
چھ یدِ چانِ پانی ہنز چارہ کر
اتھس کِت یِسِ ٹ خسرون کر نظر
زبان پت رٹن ہیوٹھ از گفتگو
با ہستگی تس مدارا کرن
دِ لیکن پزِ یا یوت باطل دِنن
کرن حکم خوان ضیافت انک
سہ نوشابہ استادہ ہمچون کنیز
وثیقت لکھت کھیوک باہمت غذا
سپن شاد آزاد از غم سلن
پِرن نگہ زِ نوشابہ رخصت ہمن
کران مشکل آسان کا سان رنج
از انجملہ دانا بلیناس آسو
کران آسو آسان پرت مشکلس
ہمیشہ کرن عالمن پیروی
سر خویشن ہم عالمن کر نثار
چھو صدیق از صدق گمرہ گمت

سپن تند نوشابہ دپونس خوش
رٹن صورتھاہ پادشاہن و دِنن
چھ نے چان صورت نہ سپنک خلاص
بعینہ و چھن تس شکل خود در حضر
یدا نائی خویش نوشابہ زا نو
محبّت دلک آشکارا کرن
ہہ گرشھنے گمانہ چھ ما بیخبر
دوہس بیہ ضیافت ملوتن نِک
عجائب ضیافت شید منت تمام
ہنن تس دِ ہم تہونہ ناحق ادا
ہردِ ع رٹن بکہ وہفتہ قرار
تراون و ادباہ مال و زر تس کِتن
منت تہ تر دہ سیت آس حکیم
تسندی شہن بادہ تر پلس آسو
با آغاز فرخ باسنجام نیک
زہر کس ہین گوی در خسروی
الٰہی کرم غرق در بحر علم
کرس دستگیری چھو رحمت
کرس دِل مصفا چو برج حمل

سکندر سو عالی جہاندار آسو
رچھان آسو نیکن نہ صاحب دلن

کشادن سکندر قلعہ ٔ بہرنا
بدعای زاہد غار نشین

شب و روز صاحب دلن یار آسو
تمی سیت آسان ہن مشکلن

اميرو ڪرين عرض ڪاهي شهريار
ٻه ڪر آيه آمين شاهنشهي
شهن کهڻه ڏي پونکنه بوزنت جواب
لجس از گذرگاه دربند راه
پڪان مين اکها آسو في الحال اتن
ٿمن هانگلن شير ضرغام واتو
شهن آونه ڪاهه اکها برنڪتن
ڪرو قلعه ڪيبان باتير خاڪ
ڪرڪ تا جهل ۾ رشيري جو شير
اميرن پيرڙهن ڪيا جو نڌبرڪا
ڏلوڪ پادشاهن ڇي ماکهنه خبر
ڪران ۾ رغلان غاريا دخدا
پڪان تيز تر بر در غار آو
اتن ٿيو قدم نگوڏاين سولج
گوڏن ڪو نزنجش صاحبدلن
ڪليد خدا ڇي زه در آستين
ڏين پادشاهن پڪان ۾ ودگڙ
ز اقبال شه قلعه آداره گو
وه ما آيه ڪهڻ شير مردي ڪار
سپين اهل بيزن اکرڪ التجا
ٿه ڇهوڪ سايه ايزد ذوالجلال

ڇه پرت جايه لشڪر ڪران گان پناه
سپه ۾ ڇه جنگي ۽ اژدهن
ڇهو بيوقت پاسنح ڏين صواب
برت رهزنوا ڪ قلا ياه ۾ ڇهون
نوان آس ٿڌ آه آسهي مل اتن
چواز مقدم شه خبردار گي
هتوڪ پا سپهدار ۾ مل پڪن
بفرمان شه شير نر گي تيار
اتوڪ نه زد ڙاک کلوخاه بزير
دلوڪ تو ده ڪهڻ ڪرنه شاماڪي
ڇهو ما نيڪمرداه ڏرين دشت و در
سپين پادشه ۾ تهونيو ئي زه ڏلن
ز خلوت ۾ محبوب حب آر آو
ڏسين پادشاهن ضيين ۾ جبير
دو ۾ تيغ آهن ڏٿن عادلن
دعا ڪرنه ۾ ٿور گر هتن خراب
سپين ۾ ور آواره خوشنود گڙه
نظر ڪر شهن ڪن اميرن ڏين
ڪرو تا جهل ۾ ڌنهو ڪار زار
ته بوزنت دعا سار وي ڪر شهس

ٿه ڇهوڪ نيڪمردن ڪران دوري
ڪران ڇهو ڪنه الا فقيرن لمين
ڪڏن سوي البرز حالي سپاه
سو خلقن ڪنوي ڏبلا ياه ۾ ڇهون
شهنشاه عالي ٿتوت پام ۾ اتو
ڪرت لسنه دروازه لاچار گي
ته ڏليشت شهن حڪم ڪر خشمناڪ
ڪرت نا وگو نتر هن امانيه مار
سپين شاه عاجز دران ڪار زار
ڇهو مشڪل اتن آسمان بر زمي
دلوڪ پادشاه ڇهو اڪ نه امدا
بشادي هتن ۾ امدس ڪن پڪن
ڏين ڪياه سنا ڇهو شهس احتياج
ڪرن شستر و سپيده اي غش متير
۾ شمشير سيتن ڪرم تا زه بين
يه بوزنت دعا زاهدن ڪر شتاب
پڪان آوشه منگوا مان هنرنو
هتن جنگين شير گيران ڏين
بيڪلحظه ڪر نيڪمردن دعا
ٿه زانڪ ۾ جهيت نيڪ بد پر ڏين
خداين ڏنن ڏين دانش ڪمال

تمسن نہ بزرگن دے تونہ جاگیر خاص

مکاناہ عجب آسو پٹ تنت کوہس
تتی آسو کیخسرون تخت و جام
زیارت کرو کن امیر الدین
شہنشاہ و نم تخت کیخسرون
کرن سوی جام جہان بین نگاہ
مہ آرن ہولی تخت لے یا جدار
پہو مسند یہ جام جہان بین و تخت
پہو کرمت فراموش پروردگار
سوی غار کیخسرو ستن قدم
چہاڈیوٹ شاہن دیہ آن غار تنگ
رتن برکمر بستہ در قعر چاد
تہ بوزت شہن کہار از قعر چاہ
نہر نیرہ نوک عزم یامت کیون
چہو حضرت نظامی لکھان انہنین
سپاہ سریری خبردار گے
چو لعل مین شہ ازان سنگ دے او
سو از مہربانی منور کرن

در بیان رفتن بدیدن تخت و جام کیخسرو

نگہبان تمکو بو سر یری نام
پکان آی ساری چہو تخت و جام
و چہت تخت و جام جہان بین این
سو شوکت و چہت در کیخسر سین
نہ پے می سو جام بین بکار
سپیمت چہ از مرگ اس بے خبر
چہ مشغول دنیای نا پائدار
بلیناس بہت شہ سوی غار آد
کہن شعلہ نار ز و بید رنگ
و چہون کان گندھک بست زندہ تر
دین آسہ د تو مت بیت اندر سونا
و تھاہ کاتھتہ آئینہ حیران سین
گلس بیچ گونی و ارباہ سوکب نشین
ہمت و ت کرک صاف لاگک تہ یاشہین
پرن شکر دوبارہ دیناس آد
وز انجا تون ڈیرہ یکبارہ گی

ز غارت ہمین کاروانی خلاص

پہنڈ آسہ سو پہو مت کیخسرو س سین
یہ رو داد شاہین و تنگ خوش سین
سر سریر شتی تہین د اد بہر سلام
سکندر دماہ پیوٹھ بر تخت شاہ
چہو دنیا گناہ پان پاتس دین
دین کتنو سنا گو سو فرخندہ بخت
چہ ڈھانڈان توی تاج او و رنگ زر
و چہون الغرض تخت و آن جام جم
بصد رنج و محنت دیہ آن غار زاو
بلیناس و تہو زودا ز حکم شاہ
بجلدی کرن پادشاہن خبر
بہ آتش چکون عطر فاتحہ پرن
ازان کار زار اہ پشیمان سین پرن
سر غار گو بستہ لاچار گے
ٹکان تا سر غار سنگ زمین
سٹہاہ با سریر و محبت بہ رن
سوی شہر غزنین کڈن بارہ گی

ز غزنین جہندوستان نیون لے پہ
بہندوستان صاحب تاج زاہ
دران ملک یامت پدیدار گو

رفتن سکندر بملک ہندوستان و مسخر کردن کید ہندی را

ز آوازہ اش خلق نیر تازہ گے
چو مہتاب اندر شب داج زاو
سو ہندوستان رشک گلزار گو

سوزن قاصد داننده ون سوی کید
دپس شیر نر آیو ون چاره کره
چھوئی صلح لاگون منور کری
ہندی زتندیش ہیبت ان
بوچھوس نہ خریدہ تس حلقه گوش
بزودی کرس پیشکش تخت وتاج
چھو یدوی تس ملے باج دن
دمبنه بچنگال دشمن نهان
لدس اک یئن کو ریو جمال
کرس واقف از راه هرنیک و بد
چھارم یکے جام یاقوت فام
پکان آو شاهس ونن سوبرد
سوی کید هندی لصد وفن
کرن عزم باراج این هرزبوم
ولیکن تره اقبال چھوی چاره ساز
ته ون مهربانی نه بخشش نیری
ته سپتن کرم عهد در انجمن
نهوت این از جنگ وز جنگجو
سه شیچه بوزه ون کید هندی ویاں
نموت دور چیزه سوابے شمار
دو صد پیل وصد کرب تیزگام

که تا سازد آن وحشی تند صید
چھوئی با سکندر کرن کارزار
زسرتا قدم غرق در زرکری
کرن عاجزی قاصدس بے شمار
چھوکیاہ چاکرن بٹے کرن یوتوش
ییم یدپی جنگ این ملک تنگ
دمس باج اما گرہ ہتھم باج دن
بخدمت کرس پیشکش ژور چیز
برخ ماہ انور با برو ہلال
حکیمہ خردمند ولقمان کمال
دویم یدمس بانه ہٹن چوغلام
شہس بیدہ گوشوق آن چار چیز
لکھون نامه کای شاه ہندی زمین
بتسیری تاز شیر الماس گون
توی آک از راه عجز و نیاز
کرت قاصدس سپت تیرن کلام
ته پٹ عالمک پادشاہ یدمن
ولیکن اشر طلبکه ییم ژور چیز
بیکیا رپھل چون گل نو بهار
ستھا لعل وگوہرستھا سیم و زر

دپن قاصدس گوشه کان تیز تر
کمر بستہ چھوی شیر جنگی تیار
فرستاده گو یک بیک تس ون
بوچا کر سکندر خداوندگار
سرم ید غلاماہ زخیل لیو اج
زلس ملک تر اوت چھا چنگ جنگ
کرم عهد نیو تام چھوس در جهان
ژ دنوی چھم پادشاهس عزیز
دویم فیلسوفاہ فلاطون خرد
بحکمت دلس آسه کاسن ملال
تہ لوزنت فرستادہ گو تار زہ
سپتن محو از ذوق آن چار چیز
تو آیاس از ملک ایران روم
کرن ملک ہندوستان غرق خون
چھکو آب نارس کرت عاجزی
خداوند است سپنی غلام
دہ مکنہ زملک نو یک تار مو
بخدمت انگ تحفہ زلمن عزیز
بسرعت کرن تحفہ شاہس تیار
غلامان ہندی کمر بر کمر
عراقی نژاد اچ تازی خرام

لدن پادشاهن سپین شاد شاه
همه اهل مجلس سپین کامیاب
وچهین تحفه گو پادشاه تازه رو
در آن گنج سربسته در خوشاب
شهنشه سوی گنج محتاج گو
کرن ختم یاقوت انعقد در
زالماس تنده شاهنشهن
کرن تت بفارغدلی چنین روز

ازین تحفه ما خانه آباد شاه
بخدمت ابن بعد ان فیلسوف
بآن گنج پنهان کرن آرزو
بهت تت خزانن نه شهمار را چهه
دران گنج مشغول تاراج گو
تون قبه جوراه رو مک آبدار
کرن سفته ناسفته لعل یمن
زهندوستان ڈیر تامت تلین

بشادی پهرن یام پیاس شراب
لبون تازه از راز پنهان توقف
وچهون خاصه گنجاه پراز سیم ناب
کران ازپی شاه دیندا ارزا کچهه
زخود گوتهی بیخودی بیت پر
هتن تل وچهون جوهراه تابدار
یهوی عیشن دلبر دلفروز
در آن شهر شور قیامت تلین

زهندوستان گو بر تبت زمین
بصحرای چین خیمه خالی دتن
کرن تا یکی ماه سیر شکار
دبیراه انن نامه لکهه سهمگین

در بیان رفتن سکندر ملک چین.

نامه نوشتن سکندر بخاقان چین.

زتبت زمین آو در ملک چین
شکارین چچ ضرغام پهیرن چتن
بس از ماه کامل سن دم قرار
چوار زنگ چینی بخاقان بهین

دبیرن قلم تول لعرمان شاه
تنی پیدا کره آتش و آب و خاک
چهو سوی وقت بیچارگی دستگیر
تنی دتو مه اقبال شاهنشهی
بحکم خدا آهی ایران زمین
چه اندر گدائی چه شاهنشهی
ته گو بیا دکتام معلوم زاه
تو جم زنگین گردگی خاک بیز
بو چهوس سوی کرم کید هندی غلام

چهکون بر رخ ماه خال سیاه
خلیلس تنی نار گلزار کر
تنی هیڈ کر پادشاه فقیر
خدا ابن سپین بخش ملک حشم
دلیکن مهمان خاقان چین
نظاهر ته کهنام چهو در خیال
لو کن چهوش هو ما دلاور چهو کاهو
بو چهوس سوی هنگوم وارهن باج

گوڈن یاد آن خداوند پاک
تنی آب سپ ڈشمنن نا کر
تنی دتو مه فرمان فرماندهی
چهو لازم منش نش کرن پشت خم
چه لازم مهمان کرن دلدی
توی پیغمبر آسهکی ست کال
بو چهوس سوی کڈم یام شمشیر تیز
لب شمشیر برنده تهو نه تاج
ز نرمی تهو صاحب احتشام

مہ کر سرکشی یڈ ژہ اقبال چھوی
کرک سرکشی چھوی تت اند وبال
سوزک نامہ یہت سوی خاقان چین
وچھون پای تدبیر مند دگل

مہ گرژہ مست یڈ دولت اچھو ماے
سپن نامہ از دست منشی درست
بہرشہنشاہ روی زمین
بجز صلح ڈیوٹھون نہ تدبیر کار

گرژھی سرفرازی ہین پایمال
انوک قاصدہ اکی خردمند وچست
وچھن نامہ خاقان ہین تنگدل
لکھون پاسخ نامہ شہر یار

پس از نام جان آفرین جہان
ژہ پزپاٹھ چھوک دیہان تاجدار
بایران وتوران ژہ چھوک پادشاہ
رٹمت سارِ عالم گژھن چھو کنہ سیر
مہ ہیو چھی سہاہ زر خرید غلام
غلامس اکس سرفرازی کرت
خداین کرک پید از بہزاد
ولیکن ژہ از داد چھوک نامور
ژہ یڈ چھی غرض میان فرمانبری
بجان و بدل جانفشانی کری
کران آسوا اندیشہ خاقان چین

جوابِ نامہ نوشتن خاقان چین بسکندر رومی

رٹت سارِ عالم زماہی بماہ
ژہ یڈ چھوک شہنشاہ ایران و روم
چھوکیاہ پٹ غلامن لکھون تہ کلام
دلاور تہ یڈ چھوک دلیری مہ کرہ
توی بخشتی شوکت کیقباد
بوکم چھونہ غازی مہ گرژھے خیال
بمثل غلامان کرے چاکری
دتن قاصدن نامہ دلنواز

لکھون کای شہنشاہ صاحبقران
ز مشرق بمغرب ژہ چھوک نامدار
بفرمان تہ جملہ بالا و زیر
بوچھوس کار فرمای این مرز بوم
ژہ نیو آک کمتر نوازی کرت
ز حکم الٰہی نبی نامخبر
چھ کیتاہ ژہ ہو در جہان شیر نر
ہیم خشم یڈ آنہ کوہس نہ وال
ژہ مہمان چھو ہم میزبانی کری
وچھن شاد گو شاہ گردن فراز
چھوکیاہ جان تن سیت از صلح و کین

اُدا رات یامت سپن و تہوپگاہ
خبروا از شاہن خاقان چین
کرن حکم آنیون دربار گاہ
دہان از تکلم شکر بیز کر
بیکبار کر مستحکم اسکندرن
شہنشہ تہ قاصد در آن بزم و د

رفتن خاقان چین در لباس قاصدان بدرگاہ سکندر

انوک بیوٹھ گستاخ در بزم شاہ
دتن حکم خاقان بجا چھوم انن
تمن دست و پا بستہ محکم کرن
بفرمان شہ در ای ہاری نبر

بمثل فرستادہ وسوی شاہ
چھو رتو قاصدہ امنن بار زمین
دپن پادشاہن زبان تیز کر
کھٹت پادشاہن دپھم تم دپن
کرک قاصدن ست پا بستہ در
دپن قاصدن و ان خاقان خبر

تہ بوزنت زمین بوسہ کر قاصدن
بوچھوس پا تہ خاقان چین دادخواہ
تہ بوزنت سکندر سین خشمناک
کرم جان و دل ہر دو قربان تو
سکندر سین خوش نہ خاقان چین
تمس سین شیرین بیانی کران
ولیکن تمہ نرمی کرت شمار
ولیکن ہمی ہفت سالہ خراج
پسند آو شاہن تند نوجواب
گرتہ ہم باج یکسان فی الحال نو
دمے پادشاہا بیک تیر باج
ببازو تہون خطا خسرو نہکت
سکندر بفار غدلی تازہ رود
سینمت چھوکیا یوت تہ بیخبر
اتہن کت ننی ہت چہ شمشیر تیز
تولن رومین گرد اندر نبرد
بیکبارگی درای ساری سپاہ
بحرمت شہنشاہ چین تہ آک
تہونت عہد یکیو کمر بستہ آک
نہ تہاوی بہ پستکہ نہ تہاوی تاراج
بو کر آس جنگس مہ کریوت جوش

سلامت خدا تہاونی جان و تن
ولیکن بوچھوین گسہ چھو منہ غم
بو کیاہ زانو نہتن کم زہ نیو پانہ ک
بخدمت تو تی آس گستاخ پا ٹھہ
کرن صد ہزاران ہزار آفرین
ز ایران تو آیوس قصد جنگ
کرت ون سرفراز در ہر دیار
دہن پادشاہا دمی گنج و مال
تبسم کرن گویہ شک حباب
تہ بوزنت سین شاہ خاقان چین
لکھت دم تہونت صاحب تخت و تاج
سوی شہر چین آو باصد طرب
ہرن غم کرن تات راتس سرود
شہنشاہ چین آو بہت لشکراہ
چھو تلمت نہ کوس و جرس رستخیز
تہ بوزنت سکندر دل آزردہ گو
کمر بستہ شمشیر ہت کینہ خواہ
دیس پادشاہن کہ ای دین فروش
کرت کیا مہ پاس ہر کس خام در آ
گندت گل یکان آو خاقان چین

دنن کیاہ چھوید پیرہ بادشاہ
دہن پادشاہا زہ کنہہ چھو کسی کم
مہ کر سرکشی کر ز فرمان تو
ہہ بوزم چھہ لازم زمین ارتاہ ٹھہ
متن بعید مہربانی کرن
انت تنگ تہا وینہ این نقش و نگ
کرہی مہربانی دمی تخت و تاج
دہم بد خطا عمر تا ہفت سال
دہن بخشی باج ہفت سالہ ہن
کرن بوسہ شاہنشہن بر زمین
دنوس پادشاہن تہیو تحقیق لکھت
ز شادی کرن نغمہ تا نصف شب
صبح پام پہلو زاو شخصاہ بدر
کرن حملہ بدنیرہ کوہس گرام
زرہ پوش ساری چھہ مردان مرد
کرن حکم تراو کمر بستہ دو
بخاقان چین بر ونٹھ گی خشمناک
یوی عہد گرہتم چھوی حلقہ گوش
کرت خوار تہا وینہ شاہی تاج
مہ گرتہ یوت شاہنشہا خشمگین
زجان چھوس بو سوی حلقہ در گوش

رہ ہا ڏي پر شوکت ۽ پُن بالیقین
ولیکن ٿيو پيهي بخت و دولت غلام

تحفہ گذرانیدن خاقان بدرگاہ سکندر

ڏيک ٽا چھو کُر دُر خاقان چین
بو وحشی کرُس طعن جان اُلم

ونت ٿئی ان تحفہ شاہ چنڊر
ڇپن لعل ان نعل دُر ہر قدم
سو کرآسو گُر باد پيچان آسو
سو کا وُس مرغان طاؤس رنگ
کنیزاہ سیاہ چشم و سیمین بدن
بشیرین سخن بیلن قوت آہس
ڏٺن منڊ تمس تحفہ قل ڏنہ آہس
شدہ بر در برج دولتس محل
ڏپن پادشاہا صفت جس تیرہ چیز
برستم دلی مارہ اسفندیار
کرن ناموز تاج تخا ڏنس آہس
زخاقان ڏن استوار آسنہ
دلس پیوس شک گوئی تس نقش نغور
نہ غمگین بد بداز خود شاد زاہ

ٿہاہ لعل و گوہر حریر و سمور
بتندی چو آتش بنرمی چو آب
نتہ ماسو تخت سلیمان آسو
شکاری نہنگاہ پلنگاہ غیور
چو طوطی شکر خای و شیرین سخن
شفق وٺہ فلک موئی خاراہ
ثریا گمت در شفق بند آہس
برفتار آہو بقد تازہ سرو
گوڏن حسن مہتاب شو بس کنیز
سکندر سيں شاد مسرور گو
ہم آن ہار چ یکسالہ نزاوُن تس
ڏپن آسہ ید ڏي بدل شیرین
زخاطر کرن ڏي وريد آسہ حور
ولیکن سو سر پیش خاقان چین

گراہ باد رفتار صرصر قدم
برفتار شبدیز دلدل شتاب
ڏو ٻيم جانوار اہن تیز جنگ
تمن نا د طغرل طغان طیور
شکرلب تس شکت باقوت آہس
رخس پٽ شب تار خال سیاہ
ٻن منڊ تمس خال اسود زحل
بگفتار طوطی سخنوبی تدرد
ڏو ٻيم ساز ڏاپن ترنم کارولر
بلطف و کرم سوی فغفور گو
ولیکن دس اعتبار آسنہ
بشیری سو گرآسہ شمشیر زن
کرن نہ مہر و کرم یادزاہ
ون نہ سو ما بر جبین آنہ چین

کرن حکم سازندہ ٹا ہر سين
عراقی غزل ارغنونی کلام
چپ ورت ۽ ساز کان طاؤس نگ
ون فارسی شعر ہار کن شکر
مہیا ڏي نو سہن شیر و شکر

بزم آراستن سکندر

دناں آس عبری و چینی غلام
خوش آواز چون مرگ کشمیر آہس
باواز داؤد ہندی گہر
شہنشہ دران بزم رضوان ہو

ہنو کی ساز ڏاپن غزل رت ون
چو طوطی دیوان نالہ برنگ چنگ
بابرو کمان ہی بقد تیر آہس
بہشتی صفت مجلس باہ خوب تر
پرستارتس خرام خاقان ہو

به پهلوي شه آسو بر تخت خاص
شو ٻن ماه هو شاه فرخندي
دلاسا بفغفور حالي ڪري ان
پڪت تيز گو از وطن گاه چين
سو سبزار ڏيئي ست سڀني تاز شاه
سڀني پانه مشغول صيد و شڪار
چهو حضرت نظامي روايت ڪيائين
بهت آسو بر تخت شاهنشهي
بخدمت ڪمر بسته تن لپ حساب
چو چوگان سر سروران مين
پيالي تعيش و طرب جام مي
بانجاز آسوس مڪان و مقام
پر ان بوسه دادن تن استغاثه
براي خدا داد و بيداد بوز
قلاع و عمارات انجاز بوم
نه انجام ڪهنه تا آغاز رود
نه نوشابه دلبر و نازنين
شد از خارها خسته و تيرمريد
ز انجاز زيان قاصداه آمون
خصوصا بنوشابه نازنين
مگر چهو بنه معلوم در وقت جنگ

ڪرڻ دل اني انديشه و غم خلاص
ز چين سبزوار گو ڪرڻ عزم روم
نمن سينه از ڪينه خالي ڪرڻ
بدرياي چين و اتو جو ڳني بهار
جو از برج سرطان تا بنده ماه
ز لطف خدا ئين سڀني تاجور

استغاثه ڪرڻ والي ڌرين جي پيش سڪندر از تطاول روسيان

هزاران چو ڪاوس و افراسياب
دران انجمن شاه گردون رڪاب
چوان آسو برياد ڪاوس ڪي
بدرگاه شاه جهان سرانن
ڪه اي داور دادرس الغياث
ز غارت ٿيهار و سيون تنگ
ڪه ڪري تاراج تا شهر روم
نه نوشابه نه آن پري پيڪرين
سين خسته از دست دو نان رڪين
بو چوين بخدمت شهنشه هم رڪاب
بصد غم و تن سار پيغام و ان
دران دلحزيني سين خشمناڪ

بعشرت تسبي چند خورسند گي
نلون ڏيرو يڪبارزان مرزبوم
اجازت هئن از شهنشاه چين
ڏتن خيمه عالي بدريا ڪنار
ڪرڻ ڏيرو ت لب جويبار
برابر جهوت خانه و دشت در
سو عالي نسب سرور سروران
شبن بت بسر تاج فرماندهي
ز حد حبش تا خراسان و چين
شبن آسو جون در حمل آفتاب
سو سردار عالي دو والي بنام
زمين بوسه پيش سڪندر ان
ڏتن ناله شاهانه فرياد بوز
نهو ڪنه بانجاز زيان بوڻي زنگ
نه ارمن نه بردع نه انجاز رود
نه آن مال و اموال و گنج گران
ز گل او ڪه آواز بلبل نديد
همه اهل و اطفال من در عذاب
سڪندر تنه بوزن سين دلحزين
ڏمين تن خمش باخش بي ترس و باڪ
ان و تم تنگ داراته سالار زنگ

دچمک بانہ از تیغ چون ہوس
اوم نے رٹت آسہ کر شبر مرد
ہمہ آسوم بدل عزم ملک عجم
دعا کرد بر شاہ والا نژاد

نہ تہنا وک الانی نہ پر طاس وروس
تہ خاطر جمع تھا وبیا کر وز
یہ بوزنت بہی فکرہ دل الجم
تہی فسکرہ از شام تا صبحدم

سو قنطال روسی لصد رنج و درد
مہ گترہ تنگ دل چست چالاک رو
تہ بوزنت دوالی سہین شاد شاد
کران آسو شاہ ثریا حشم

صبح یام فلو وایناون دبل
بجلدی یکت شاہ آفاق گو
تم خاتونہ دیچھن بخفچاق حین
نہ بیگانہ سندوی حجاباہ ہتن
دپوک شہر یارن لصد غطو پند
ولیکن نہ آئین پھر ونہ زمام
تہ بوزنت بلبناس ان خسرون
بصورت پری چشم آہو برنگ
تمس کن وچن یام آسیس
سہ صورت وچھت کہفتہ رو دکنہ
زبے پردگی پھیر لاگو نقاب
بہ بیگانہ وخویش ہون نہ پان
سپن خوش شہنشاہ عالم پناہ

در بیان رسیدن سکندر در بیابان خفچاق

چو مہ تازہ پیکر چو گل نازنین
امیران خفچاق آہن حضور
ولیکن سپن وعظ ناسو و مند
چہو نی رسم وہ آئین ہن از قدیم
دپوک تم کرد اک طلسما لعن
زیلو بر رخ کرن تن نقاب
تمس کن نی نانہ وچن یام آس
دین میم چہ خاتون بلو رباب
دیں شہر یارن چہو کی آیت سبب

بیکبار گی سارہ وی ڈیر تل
پکان تا بیابان خفچاق گو
نہ برقع برخ نہ نقاباہ رتن
چہو چھہ بے نقاب سہ یدی حور
دلپوک تو یہ فیرت چہ شاہس غلام
زنگ یدزتن سرچہ اس مستقیم
سیہ فام شکلاہ کران تم زرنگ
چو بر گرنسہ یہ نیلگون آفتاب
رخس ٹپہ نقاباہ نہون تام ہس
بہ بختی چھہ از زنگ لاگن نقاب
دہیں تم چہو رمزاہ نہانی عجب
کرو پردہ اس تی چہو بزتہ چلن
کران کوچ یکبارہ گی وتہ سپاہ

رسیدن سکندر در شہر روس

نکان گو پکان واتو در شہر روس
بیکبار گی روس گو منحصر
شہنشاہ اطراف چا کر کران
خدا زانہ مار وبین ڈاس گو

سپن نالہ محشر از بوق و کوس
چہو آمت شہ روم بر قصد جنگ
بہ شمشیر ساری مسخر کرن
تہ بوزنت سپن تند قنطال روس

کرک حلد قنطال روس خبر
ان روس و طرس و خفچاق تنگ
کمر بستہ بر روس و بر طاس گو
دین کیا چہو شیرن گرتہ ہن از خروس

چہ بدھی بہت دوست بیشمار
مگر چنگ د بربط د لہ منجوری
زخزان د آلان پر اطلس دوس
چہ ازسیم وزو چہ سلاح و سلب
بخدمت شہنشاہ اطراف تس
کرو حملہ زیو کی ہالہ روس
اسی کن ہین آسو آمنت قضا
یہوی مشورہ رانت تس کرک

زروسی کرک تند شیر شکار
ونن کیاہ چہو ساری لیری ننگ
کرن جمع لشکر چہ شیر شموس
شہ روم بافر و فرہنگ آسو
کمر بستہ از قاف تاقاف تس
چہ نامرد زہن نہ شیر افکنی
ولیکن یگاہم تہ وحیتن مزا
کہ صعب دن نیرو ہمیدان جنگ

نہ ہم جنگ زہن نہ جنگ آوری
یگاہ روہین روز محشر ننگ
سپین جمع لو چہ نہ د ننگ طلب
وزین سو کران چارہ جنگ آسو
ہن کن دین کیاہ چہو قنطال روس
ولیکن چہ استاد در نہرنی
نہ بوزک یکایک دہانس کرک
کرو دشمنس پٹ کمر بستہ تنگ

صبح یام فلو درای زبہر جنگ
تلوک شور از نالہ نای کوس
شد از نالہ ہا نعرہ حیدری
سپین جنگ قنطال د سکندر کی
دوان شعلہ شمشیر خورشید وار
سر نیزہ با آسمان شہ قرین
زبیر طاسی اک پہلوانہ دلیر
اکس کت تس گرز ہفتاد من
بوچوس شیر خونخوار در کارزار
اکی زیرہ مارک د وصد ہند پیل
سوارہ کمر بستہ چون شیر نر
بیکدم بالماس پیچ طاس مود
جوانہ ملک زادہ ہندی بنام

مصاف کردن سکندر با روسیان بروز اول

بیکبار دیوانہ جن و پری
دونوی طرف آس محکم چو کوہ
پوان د زدل پہلوانان شرار
گند کاکیام صف محکم از ہر د وسوے
سوئ رزمگہ دراو چون تند شیر
دین دومیو چہو نہ کنہ چارہ دن
کرو توہ بیکدم یکایک شکار
چہ کیاہ تیز نیرو دلیری کیرو
زرومی بیک لحظہ گو مختصر
کرن کشتہ ئیں د راو در کینہ مان

سلاح و کمر بستہ از بہر جنگ
سپین روز محشر ہویدا بروس
زبہر سو وزان آسو نای وجرس
زشورش انوک سارعالم ستوہ
زگرز گران آبہ عاجز زمین
چو دریای آتش سپین روبروی
سپینتہ تس غرق پولاد تن
بلاشک یکایک گرزہ ہورہ دن
چہو اک تیریشہ داماہ مس روشن دلیل
وہ شیر افکن ہیت شیری کرلو
بتندی سوارہ پتی دراو زود
تیتھے پاٹہ مارن ستت پہلوان
پئے جنگ پر طاس گو تیز گام

کرکن جنگجوئی سٹھا پانه وان
بیک ضرب شمشیر کرین وچاک

کرن جنگ شام لاجک ٹھان
سکندر سین خوش کرن سرفراز

ملکزاده هندی سین خشمناک
باز ام کہ سارہ دی تیزتی ز

پگاه وراد در حلقه کارزار
زرومی اکثادراد هت تیغ تیز
ژٹن سر تمس لن نه دنیاس آ و
پکان گو یبئی جنگ رومی دیمر
سپن یک قلم کشته رومی سپاه
بروسی اتی حمله چون شیر نر
ژلن نیزه پشتس انهر بند گوس
اکثادراوتن ناو کوپال روس
سو کوپال هت دستن مارہ گو
بیک زخم آن روسی سنگدل
اچهو کن تمس خون ظاهر سپن

مصاف روز دویم

کرن نو را بلانیس نیزه ریز
نه ڈلیشت سپن تند اک رسیاه
بعینه ببن مارہ نے آد شیر
مقابل تمس وراو با احتشام
زهیبت دس وسیں ازاد ڈر
زلشکر سیمت آی تس آشناو
دلاور سوار قوم قتطال روس
سپن تند قتطال لارن آ و
سپن پست سردار گیلی بگل
زغم رات تمس سپن بیقرار

الانی سواراه نیز بری شرار
سواراه دویم توره پر زاتش
سو دررودس پرطاس ناموسیاه
کرکن باغشاه اک بهم کارزار
شهنشاه گیلی زریوتد نام
کڈن یک پتی شته زریوند گو
زتن جان تمس نیزه بسی بیت دراو
زتندی زریوند خونخوار گو
چو شیر سینه نار ماران آ و
سکندر وچهت خسته خاطر سپن
پئے شاه گیلی وڈن زارزار

ادا رات یامت سپن آ و دوه
گوڈن آ درو سک جو اناه شموس
زپولاد هندوستانن غرق تس
سٹھاه مرد رومک بصدرنج و درد
دلاور چو شیر ژیان شرزه نام
سٹھاه روسیو شیر زوری کرک
مقابل چو فیل دمان دراوتس
نه بوزنت ددالی سٹھاه تیز گو

مصاف روز سیوم

فرسچه دپان آس تس اہل روس
کڈن از کمر تیغ الماس گون
کرن ناره یکباره گی در نبرد
پئے جنگ روسی سپن تیز پئے
بصد لرزه از شرزه دوری کرک
چرم بام شرزس مقابل سپن

گنذکی صف مقابل زنان سپن ده کوه
سپینتن زپای تا فرق تس
بیکبار جاری کرن جوی خون
زارمن جواناه تو انا تمام
زروسی سٹھا خاره دل باره گی
سواراه زاکن جرم ناوتس
سوماروت در چاه بابل سپن
برزم جرم سخت خونریز گو

بتندی اکڈن تیغ ہندی گہر
سنجون برادر کمر بستہ گو
بوصل برادر سیئن ہست خواب
ہتس جو درہ نا و زن آتش و شیر
دلبرانہ پتو فیور از جای جنگ
دوالی بلیو دراس سا روی قصور

اکی ضربہ روسی کرن مختصر
ز زخم دوالی سو خالی دماغ
تہ ڈلیشت انُ روسین اضطراب
بتندی انُ حملہ چون شیر نر
دل آزردہ گو شاہ خوشید رنگ
سیئن بہ دوالی سیئن تندرست

ہتس آد بو یاہ سو دلخستہ گو
سیئن کُشتہ ہمچون سفالی ایاغ
سیئن ستعد کہ سواراہ دلبر
دوالی اکی ضربہ گو خستہ سر
دواہت بلیبناس آتش جھنور
بیبہ گو تہوی تہو سو چالاک و ست

مصاف روز چہارم

سیئن شب پگہ دراو سوی جو درہ
ملکزادہ ہندی ہتس روبہ آو
سٹہاہ نامورناو و دروس نتس
انُ حملہ تس بٹ چو فیل دمان
بوجوس شیر افکن کنوی شیر مرد
ز رومی و چینی بوپن فیرہ کر
کمر بستہ گلدستہ ہیو گو تیار
دران معرکہ پہلوانی کرن
ہتس بو و تہ ڈکن کاتہ اکہا آو نہ
ہتس روسین دست و پا بستہ گے
سیئن روسین کتر قیامت تمام
نہ گو کینہ معلوم نہ کینہ ڈیوتہ
سٹہاہ آفرین نن دلیرس دپن
بو یئد ڈلیشتہ ہا روی آن شیر نر
مہ دیوانہ دل تسنری ہابہ گو

بدریای خون تس کرن غرق نا
بگردن کشتی در جہان طاق آسو
کرن ہارہ بیچارہ ہندی جو لن
مہ طرطوس جو چھوم ناو کرمت زوان
مگر بیرہ تل یل گنہ عن مختصر
گرس کھنو سو شیر سینہ خشمناک
ہتس روسین خستہ جانی کرن
بتندی انُ حملہ یکبارہ گی
کرن کُشتہ اک ہت و ہت ریختہ گی
جہان بام چون زاغ تاریک گو
سو کتو گو گفتگو سو کنتا یہ بیوتہ
ہتس شیر مردس لوین آفرین
تنی بخشتہ ہا تس و صد گنج زر
کرن العرض جنگ کنیزرن دو ہین

پہ چو گرگ جوان ہارہ نے لگو برہ
سواراہ دومیم ناو طرطوس تس
سو شہو در حملہ آفاق آسو
سو مارت ہتن لا و نے انِ زبرد
نہ گو رستم روس روسی زبان
نہ بوزت سواراہ نہ چینی دیار
سو طرطوس افسوس ہمت گو ہلاک
سو ہیبت و چہت دو سیاہ دراونہ
کرن روسین وارہ آوارہ گی
کرن جنگ شیرانہ تا وقت شام
سو طوطی سوئی ڈیڑ نزدیک گو
سکندر و چہت در تعجب سپن
چہو انسان جہو کر بلکہ شیر عرین
مہ کر ڈیوٹ افسوس کنتا یہ گو
نہانی کرن ڈاس کنیزرن کو ہین

دوہا اک ہنیو آخر الامر سخت
زروسی اکھا درادچون تیر مست
بیتت تم قدم تراوتت جا یہ چاو
نہ تس تیر وشمشیر کو کار گر
منس بٹ جہان تنگ و تاریک گو
سکندر سپین خیرہ زان تہر دل
چھو کیا چارہ ون مو دیپت نہ گت
تتی آسو شخصاہ خرد مند و چست
تت اندر چھیم آسہ ون بے شمار
متاع پرت اکس تہر چھکت بیشمار
شو مگن تا شب ور وز مست و خراب
سمت جھیں ہلمت دوہ رہ آن پروس
چھ امسی کٹن عالمس آ نہ تنگ

مصاف روز پنجم

نہ تس گر گھس نہ سلاحاہ بدست
کھورن شتر و سخت زنجیر تس
نہ پور روس گرزہ گاوسر
اکی زیرہ مارن سہتا شیر زور
مقید سپین پائی دل تس بگل
بر پالس کتون بڈ بلا یاہ چھو کیاہ
کرن تیر دعا بر سکندر نخست
لصبور چھ انسان نہ انسان گہر
بدبنا چھو انت پٹامن کار و بار
چھ رو سکت ہل توگزہان رہمن
زنشادی چھ واین سہتاہ پائی کوس
سپین دربقن لشکرشہ دین پناہ

دونہ وی طرف دراي ہت تیغ دو لخت
کوما ہیو سپین اندران رزمگاہ
نہ تنیغ پروانہ از تیر تس
منس سپین دلیرانہ نزدیک گو
نشہ لتس منن آسنہ قدر مور
وزیرن دپن کیا چھ یت مصلحت
چھو کر آدمی زادہ آیا چھو کیاہ
چھو نزدیک روس یکے کوہسار
بنطق و سیر بوز تنگ گاو خر
چھ اکثر گلس پٹ کہن قت خواب
کران جیس گردن لصد مکر و فن
ہمن سختیاہ وانہ یدوی بجنگ
کران آسو اندیشہ تا صبحگاہ

پگاہ دراو تس لہ وبہ در کارزار
گوڈن تیر بارن تس پٹ انن
نہ تس گرزہ پورو نہ شمشیر و تیر
و چھین صور تھاہ زر منس با زمین
سورستم گرفتار دیو سفید
بتد ہیر گر ہو چارہ کینہ راہ کرن
انن خنگ ختلی سپین تس سوار
سپین تس گردن رکبت بلند

مصاف روز ششم میگوید

سپین تند در خیم خارا ضمیر
سہ صورت و چشت شرم پیدا گیس
سپین یام گو تام شہ ناامید
دیس تم چھو ئی چارہ ون پانچ نہ تیر
کمندا ہ قوی تر شترن نا بدار
لمت سوی لشکر گہ خود انن

سو آہوی چلین شیر دل گلعذار
شترن بہت کو ہن کیا ہ چھو حاصل کھو رن
بتندی زمرکب انن بر زمین
تتھے پاٹھ شترن کس روس سپین
بلینا س آ نن چھو آخر مرن
رٹت دو کمند آہن آن دلیر
بیکبار گی یام لاین کمند
سو در خیم حالی بر زندان رٹن

دژن رویو ہتو وژن ومیو
زہرسو وژن بربط وچنگ و رود
بشادی کرن سار قیدی خلاص
مبتی زمجلس وتہنت لو نبر
تہو انا پشیں شہ دراو فیرت نیر
دران بزمگہ ماہ وخورشید سود
پری چہر لوزت سپن تازہ روے
زخاقان چین بادشاہن کنیز
بلطف و کرم یاد کرن نہ تناہ
وچیم چان مردی کرم اعتماد
ہتن ساز دائن بفرمان شاہ
سپن تازہ رو شاہ فرخندہ فر
کران آشوسنتی بآن زلف و خال

تہ ڈلیشت شہ روس یوسن گو
بیک جا شراب و رباب و کباب
سو ذر خیم بے بیم در بزم خاص
سپن سا غتاہ واتو در بزمگاہ
سپن در تعجب شہ داد گرہ
پرز ہتن پادشاہن پین جا ل ون
دعا کرد بر شاہ فرخندہ خوی
بصد فخر شاہنشہن آتہن اسں
بدید ار خود شاد کرن نہ زاہ
مہ معلوم چھوم زہرہ چھک دسرود
سپن زہرہ تر منڈ ز آواز ہا
مبتی رٹن نالہ آن لالہ رنگ

سکندر سپن شاد لاگن سرود
چون گہ گون گہ گھون بے حساب
ذوک می متس گوس پیدا اثر
اتہس کت پری پیکرہ ہیچو ماہ
کرن حکم ساری نبرد رای نژند
ژہ کس چھوک کتسکو سار احوال ون
دپن چہرہ بسنی نازنین خوش تمیز
زنانی بو شاہنشہن نہ انس
دیوس پادشاہن بوقت جہاد
بآواز داؤ دوتھ کر سرود
چو طوطی زلب ہا زنی لب شکر
در آغوش چمن سرو شمشاد تنگ
بعشرت کڈن بات گو تازہ حال

ظفر یافتن سکندر بر روسیان

زخلوت بگہ دراو خورشید وار
کمر بستہ گی شیر نر ہر طرف
سپن وقت نصرت بشاہ دلیر
سو قنطال آتن رٹت در کمند
تو لک ہوس وائن تہوکن باقی کوس
چہ از طاس اطلس چہ زربفت دینار
با نبارہا در شہوار آ سو
سپن تازہ دل شاد از فتح روس

سپن گرم ہنگامہ کارزار
در اختر شماری بلینس حسپت
دپن حملہ کر وقت چھوی لاگ تیر
بیکبارہ گی روسین ہیو بخت
منادی پھرک زلوین طرپرس روس
سمور سبہ قندز نامور
بجز و ارسون پیش بدکرا سو
بشادی شیئے لو شابہ آتن حضور

چو محشر سپن شور و شر ہر طرف
کہ تاکے شود دست بداہ خوست
بصد حملہ گو شاہ فیروز مند
سکندر سپن صاحب تاج و تخت
سٹہاہ مال و دولت لے روسی دیار
چہ قاقم چہ کمخواب و سنجاب نہ
تہ ڈلیشت سو اسکندر فیلقوس
کران بادوالی ملک ہمہ در

ہر دعۍ سوزن تم بجاہ و حشم
دتن ہتھ و لیکن ردتن نہ خلال
نہ بوزت سو قنطال و سی لتن
دگر بارہ گو شہر رو سک سو جام
براغی چو باغ ارم دلفروز

کرن ملک ردعۍ چو باغ ارم
دنک تیر ہتھ تم رٹ شاد گو
ہتھ خلعتاہ تازہ دربر زھنن
مقرر کرن ورہہ ہیت باج ہتھ

سو ڈز خیم آتن سہاہ گنج دل
سوی جای خود تیز چون یا دگو
کرن حلقہ در گوش ہتھ چون غلام
میسر تہون تخت و ہم تاج ہتھ
کرن عیش ہتھ سیت تا چند روز

شبا اکھ بنیو تازہ چون روز عید
کرن بزمگاہ چو نو روز جم
زبیک سو مغنی در آواز گوش
پیس بادہ ہیکر لالہ رنگ
سپن مست دیدار دلدار شاہ
گراہ طاق بر و چہت طاق گو
گراہ حلقہ گوش شکر لب سپن
گراہ پہلو سو سینک گلستان چہت
بگستاخی دل بگلزار یار
بیکبارگی تیز نراون نشست
نتہ ماسو اراہ بقلماق آو
زخار سنان سر کرن دو رنز
سپن شاد زان بادہ خورشید فر

خلوت کردن سکندر با کنیزک چینی

زدیگر طرف ساقی میفروش
کرن خیمہ خالی زاغیار زود
پئے شمع پروانہ کردار شاہ
گراہ زالہ لگو دام کاکلو چھون
گراہ غرق درچاہ غبغب سپن
زشوق دلارام دل نار گوس
ہتن تازہ چھاون گل نو بہار
نتہ مابگل شعلہ نار گو
زنخشب نمن جوی سیماب دی او
نتہ ماہرن از صراحی شراب

درو سازو اسباب عشرت پدید
بیکجامی و مطرب زیر و بم
سکندر سپن مست آواز چنگ
انن سازو سینہ ناروہیت بار زود
گراہ گلرخس کن سو مشتاق گو
گراہ زلف شہمار آسن کن
گراہ تازہ گونار پستان وچہت
غنان دان دست یکبار گوس
رٹن گل در آغوش و سنبل ہیت بد
عرق از گل تر پدیدار گو
نتہ ما دو برگ گل از یکدگر
بجام مصفا تر از سیم ناب
انن شب دوم آن عیش و عشرت بلہ

بہ مجلس بگاہ دراو خورشید ہو
مصاحب سمت آی زہر طرف
کران بود دلایل زنو و کہن

رفتن سکندر بظلمات بطلب آب حیات

ہمت دود یک یک لسان صدف
و فاکن آسس اوصاف شہر و بلاد

کہست ہیوٹھ بر تخت جمشید ہو
زبان تیز کرمارہ وی در سخن
لطایف ناناں آسس شاہس بیاد

صفت آسو اک از خراسان ونان
چھ تت جایه گنج فریدون دون
پتھے پاٹھ پرت کانه دلیلاہ عجب
به پیری سٹھاه مغز بیدار آسو
کرت جمع مال جهان کیا چھون
بظلمات گرڻه تہاند آبحیات
ڏیئن پادشاهن چھو کیا تت صفت
بوہے تاب گرتھن نوم ول جواب
پس از آفرین باسکندر ڏیئن
تت اندر چھو چشماه چوب آزلال
اِئی نے مہ نش پڑھ نه گرڻه کرتی یقین
کرن حکم والو ہمین لحظه دوال

چھوتت جایه سون سهل پاٹھن نبان
زخوارزم وچین اک دن داستان
ون نه کرن قیل وقالاه عجب
ڏین آسه اُس سیں چیز ناپائیدار
پتو پرت اکس و رلحد چھوی وسن
ته یُد چاک نه کھک بهره از زندگی
مه از سرگرهن چمنه باور کیت
کرس پام اکرام اسکندرن
چھو ظلمات پت کینه معلوم ون
چھے کا ھنته واسته هرگز خلل
ز زبرکت نه رگان روی نیبن
بیکبار گی گے وتهت ڈوله ڈال

ونان آسو بیاک از صفاهان سخن
کرن بیاک تعریف هندوستان
بوڈاه اک از انجمله هشیار آسو
زنوی آسه ستن کیا چھو پتت اعتبار
شهاید زه از مرگ رهاند ک نجات
کرک شهریاری بفرخنده گی
سو تاثیر چھا ظلمتس پایه آب
زبان تیز کر بیرد انشورن
چھ تاریکیایه زیر قطب شمال
ہمتس تا قیامت نه چنگ اجل
شهن گو هوس پام بوزن قول
تلوک شعری پامت تہ ہیوک ڈونال

وتهت آیه شکر بیکبار گی
کرن حکم یمن آسه بیمار رو پیر
توانا و چاک هتن کنه دلیر
رتس پک ته تھک غیب گو آفتاب
سپن شاه عاجز چھو کیا بت علاج
ولیکن چھو نانوره نیرن محل
جواناه از انجمله چھن شیر نر
ییو پیتو نه کانه پیر و بیمار تن
انن سیت پالس لصندوق زر

درآمدن سکندر بحد ظلمات بطلب آب حیات

برقناه آہو بت بکرار شیر
بیکبار گی گاش نا بود گو
بدل آسو مس سپن تخت و تاج
یکا یک دہ بن چایه ره عاجز سپن
بس تن نو دساله آسو سپن پلر
ولیکن ہمتس نه ره صبر و قرار

شهن سعی ظلمات کڈ بار گی
بهن یت چھو پت هن نا گزیر
هتن تیز لارن ته گارن آب
ہمن پٹ جهان تیز چون دو دگو
اڑ و ییوره یدوی بجهد کمال
دلیران خونخواره عاجز سپن
شهن منع ید آسو کرمت هن
بغیر پدر بو نه در هیچ کار
بیو سیت هتو خرچ تم هتو پدر

بشام و سحر وقت افطار تس
دیوین یہ کنیزاہ تگو مشورہ
دپن تم شہن دپ ژہ تدبیر کار
ژٹت تس کھٹن سر بزیر خام
بیکبارگی تس کٹت یہ ونتھ ژن
سوی کرہ خوشتن تن اوہ رو
بتدبیر شاہس ستھا آو خوش
جوانن نہ بڈ نکتہ دانن ویس
شہن حضرت خضرانو برونٹھ کن
درین کار کر چارہ چھوک چاو گر
بلاریب و شک آسہ آیتیجا یہ ب
یمو اس بجلدی خبردار کر
زشکر سو یاسہ تہاہ دورگو
ستہار دوشن صاف و پاک و طہور
وچھت شاد گو خضر حمداہ پرن
بہن زندگی تا بروز حساب
گمت آب نایاب فی الحال غیب
چھو اسکندرس انچشید جواب

غذا آسو دیدار بابا دیس
جوانن یہ ووداد پیشیں پدر
گراہ اک انن بادشہ باردار
دفن یام کرس کسن یر چاک
امی چارہ تم تورہ دوبارہ ین
تہ بوزت جوان آو شاہن ونن
کرن حکم آنک گراہ تازہ فش
کرت نی تلوک ڈیر تراوک قدم
پنن خنگ خلنی ون تس کہن
دتن سیت تس خاص لعلاہ عجب
یہ گوہر کری نن تہت آفتاب
سپن پیشوا خضر لوزت کیتہ
ازان لعل نن شعلہ نور گو
دوان شعلہ چون ماہ و چون آفتاب
پتھر و تہو کڈت جامہ غسلاہ کرن
گرس کھتو دوبارہ قرآن یم با سر
نظاہر تمکو کہنہ نشاناہ نہ نیب
دپن با دل خویش گرہن غیب آب

شہن حکم کر سارہ نی یکسرہ
انن تہ ون قصہ تس سر بسر
زوس کرہ باد رفتار یام
وچھت تاجہ سنیس گرہن چاک چاک
سپنک یہی لا دیان پشیرو
سراسر تس کجکلاہس ونن
کرن تی یہ کنیزاہ جوان فلس
سیاہی تہاہ ڈو شناہی علم
دپن تس ژہ یک ونہ نظر ولہ
دتی آب ڈلیشت شعلاہ عجب
پنن پان سیراب سرشار کر
چپ ور است لارن گار آسہ دت
وچھن ناگہ راداہ چھ یک چشمہ لوز
چو سیماب در جنبش و اضطراب
کرن لوت خوش تن نیعت چھو تمتہ آب
لگوس کر یوت ڈالو ڈھن نہ آب کر
دپن با دل خویش گرہن غیب آب
چھو اسکندرس از چشیدن جواب

چھ رومی لکھان آسو الیاس سیت
کدک ژو ٹاٹھر کنھہ آسہ تیار
سپن زندہ زج لج ونے پرھر

در بر آمدن سکندر از ظلمات

ژوچہ سیت ہچھ گاہ دہن نو نہ دار
یقین گو تمن نی چھو آب حیات

منن تم دوشی برلب چشمہ وات
نیھے لا یہ نہ آیہ آبس اندر
دوشی چیوک تہ گوک تابن ثبات

چیل ورزشه آسو تهاندان آب
نه کینزاره کینزاره نه اسی نصیب
سپین شیر شه آوُ عاجز نه سیر
رسد وتی آئی و اتکنه رنج نُویان
تهون لتن کنه چیل هناه اک بدست
مگر غم نه هم زان این هار ره سنگ
عجائب ٹهاه تم نظلمات ڈٹوطه
اداچله گو وات گاشس اندر
اکس ون دوهین تم قراراه کرن
کنه هن مس سپن سرو ٹسن باد
ببکبار گو لوکه واراه استوه
کرک تی رهتم کر یک لاتون خاک
خبردار گو شه جهو آخر مرن

نه ڈٹهون اجهو آب نے آفتاب
ژلنگ سیه زمین بار ٹنگ کوه و غار
نبر آو نیرت نه پهیرت دلیر
دئیں ما تقن رنو تهنه عالم تمام
مه گزه ازمیٔ عمر مغرور مست
شهن پاره سنگ مست ریڈن
فنے بُد نه ساروی گزهم قصه زکو
شه از قید ظلمات آزاد گو
بجز خواب خور کهنه کاره کرن
کرن حکم تو لیون لگ تو لبی
تمکو نول لگ ژر زهند ره باکوه
کرک پاره خاک تنت سپت بار

جهوکیه دوُر لالُر تیر گارن قریب
جهوئی جانو قسمت اسئی تی بکار
متن پیشوا ورایه میئی مادیان
گزهن جهوکنه سیر ازخیالان خام
زعالم زه کهنه نکنه درغور تنگ
سروُسن پهن پاتان مت کهٹن
یکان آس ساری نلاتس اندر
وچهن گانس و اشاه گڈت تیار گو
لبون یام آرام تن پوین یاد
سه تولان لگ تی لون اوُنیے
جهوراوی لکها خضرت خضر اک
برابر سپن بار از هر کنار
زدنیا جهوئی خاک حاصل کرن

باز آمدن سکندر در ملک روم

کرن خواهش روم زان مرز و بوم
کرت سیر عالم هر ات رغم
منور کرن بحر و بر از قدوم
شهن بت پو اکس سیت سارتس کرن
دوان آی ساری هاوی جو بستی
زگوهر شبن بوسر تاج لتن
لفرمان مس آشکار و نهان
دوباره بشیری کرن عزم سیر

ترت گو ز دریا برت از حشم
سپن شاه رومی بدید ار شاه
متن خاصه خاصه بن بن نوازش کرن
شه داد گر داور تاجور
لدان عالماه باج محتاج لتن
نه کرسر کشی کینه اک وینه تس

یکان آور زن واه باصد هجوم
لصد کر و فر زاو در ملک روم
وچهوک خاصه دُربار دربار شاه
روانه کرن سی جاهای خویش
لفا رغدلی بیو بر تخت زر
شهان جهان انه کهان وجهان
نه خوردن بگر دکشی کینه لتن
کرن سیر دریا بهر جا دلیر

وٹُن سارُ عالم ژٹُن بحر و بر
ہرس نی ورگو گور از شیر خاک
حذر کر ہناہ نژاو سانہ چھ زر
کھٹت ژود در خاک گو یا نبود

کھٹن کھنہ از خود ژٹن خشک و تر
اَسن نژادکن تھاوا شیر زور
یہ مشراو کر در سکندر نظر
یہ دُنیا چھونہ کینہ پٹھ پایدار

کرن سیر عالم سپُن زیر خاک
لٹن چھو ینہ آخر وُن چھو یی بگور
رٹِت ملک عالم بیکدم سو مُود
چھو دنیا بلا شک یہ دارُ البوار

ثنا ذات پاکس بوین صبح شام
ازین قصہ حصاہ ونن بو نجست
طبیعت مِہ درکو دکی ییر آسو
مگر بو مِہ قصدِ قصائد مُدام
اتی لگو بدستِ صغیر و کبیر
مہارت گیم زیادہ کم در عرب
اڈوی قصہ تھاوت نہ تراوت زہ منظوم
ونِت قصہ ناقص تھوان چھا بکمال
مِہ یُڈوی پراگندہ دل الجہ گمت
دِیا نور از نار دُمت شمع
رجا چھوم پرت مِہ دعا نم کرن
مِہ بنراو منصور بر دار عشق
غریباہ بو چھو ستھی طبیب آسنم
دتم تاج ایمان با والدین
چھو باعث ملائک طُول کلام
کتبہ عاصی

دربیان خاتمہ کتاب میگوید

ستھہا شوق در شعر کشمیر آسو
ازین قصہ بِل حصہ جوراہ فہم
کرُس کالِ نبی وقوفو تغیر
تنفر ز اشعار و ابیات گوم
نہ یارن دنوم تہ نہ دیاران گنغوم
زہ تحقیق از حق یہ توفیق چھوی
زعم ہا سنت یا ی درگل گمت
نہ آسِت ہین قصہ یہو مِہ ونن
خدا سینہ تس عشقہ سیتن برن
مِہ امّار نفسِ ستمگار چھوم
غرض چھوم مرض مطلوب کا تھم
الٰہی ہر آنکس کہ این خط نوشت

تمام شد

نمی دنوم مِہ خاکس نظامِ کلام
سپُن ونن یہ الحمد للہ درست
نہ شعرک شعوراہ نہ نظمک نظام
کھنم نقش صنعات رنگین امن
توجہ کرُم سوی علم و ادب
تقرر باخبار و آیات گوم
کرُم آخر الامر کینہ وسوال
پرُت ماے ویُدناو صدیق چھوی
چھو ساروی کران کال رخاطر جمع
ہمن بو رجا مہ بجا ییو ائن
الٰہی کرُم سوز از نار عشق
مِہ بُڈ دشمناہ سخت خونخوار چھوم
مہ تھاوُم زہ محتاج در عِلّیین
عفو کُن گناہس عطا کُن بہشت
تُوی چھوم سر مختصر والسلام
(نظام الدین قاضی)

غلام محمد نور محمد تاجرانِ کتب مہاراج گنج بازار و مائیسمہ بازار امیراکدل سرینگر کشمیر

نئے اور تازہ جنگنامے اور قصے بزبان کشمیری

خاورنامہ گیارہ جلد فی جلد ۸؍	مختارنامہ آٹھ حصہ فی قیمت ۸؍	سام نامہ چار حصہ فی حصہ ۸؍	خلاف نامہ دو حصہ فی حصہ ۱۰؍
جنگنامہ امام محمد حنفؓ قیمت ۸؍	جنگ قندور قیمت ۸؍	جنگ امیر حمزہؓ ۱۵ حصہ فی حصہ ۵؍	جنگ امام مسلمؓ یعنی شہادت امام مسلمؓ
گلدستۂ بےنظیر قیمت ۶؍	جنگ رستم شاہنامہ آٹھ حصہ فی حصہ ۸؍	خنجر عشق قیمت ۶؍	مغازی النبی کلاں جنگنامہ آنحضرتؐ ۱۲؍
گلزار حقیقت قیمت ۶؍	گلبدن قیمت ۸؍	شکر ریز بجواب گلریز ۸؍	شیریں خسرو کلاں قیمت ۸؍
ممتاز بےنظیر مکمل چھ جلد ۷؍	چراغ محفل چندر بدن ۴؍	معجزات رسول اکرمؐ یعنی اعجاز غریبہ ۸؍	گلزار مدینہ در عشق نبیؐ ۶؍
جنگ ایران دو حصہ فی حصہ ۸؍	قصۂ زہرہ و بہرام قیمت ۶؍	ہیمال ولی اللہ متو ۶؍	ہشت بہشت آٹھ جنت ۶؍

ملنے کا پتہ۔

غلام محمد نور محمد تاجران کتب مہاراج زلبیر گنجبازار و مائسمہ بازار امیراکدل سرینگر کشمیر

